

27.4.2012

Dnro 3141/2/10

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Mikko Sarja

HÄTÄTIEDOTTEEN KIELI

1

ASIA

Varsinais-Suomen pelastuslaitos tiedotti 13.9.2010 teollisuushallin tulipalosta Kaarinassa. Tulipaloa koskeva hätätiedote, joka julkaistiin tv-ruudussa n. klo 22:n aikoihin, oli havaintojeni mukaan vain suomeksi.

Koska kielilain 32 §:n 1 momentin mukaan asianomaisen ministeriön on huolehdittava siitä, että yksilön hengen, terveyden ja turvallisuuden sekä omaisuuden ja ympäristön kannalta oleellinen tieto annetaan koko maassa molemmilla kansalliskielillä, esillä olevassa hätätiedottamisessa ilmeni aihetta epäillä kielilain vastaista menettelyä. Tämän vuoksi otin asian eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla omasta aloitteestani tutkittavaksi.

- - -

3

RATKAISU

Kielellisiä perusoikeuksia hätätiedottamisessa on arvioitu laajasti apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedtin 30.9.2009 antamassa päätöksessä dnro 361/2/09, joka on jo aiemmin toimitettu sisäasiainministeriölle tiedoksi. Tapaus koski Abloyn Joensuun lukkotehtaan suurpaloa koskenutta hätätiedotetta, joka oli annettu televisiossa ja radiossa vain suomeksi. Tiedottaminen oli apulaisoikeusasiamiehen mukaan toteutettu kielilain vastaisesti.

Tuossa tapauksessa apulaisoikeusasiamies kohdisti arvostelunsa sisäasiainministeriöön, koska se oli sellainen pelastustoimesta vastaava ministeriö, joka oli vastuussa myös kielilain 32 §:n 1 momentin tarkoittamalla tavalla perusoikeuksia koskevasta tiedottamisesta huolehtimisesta. Sisäasiainministeriön asia oli apulaisoikeusasiamiehen mukaan huolehtia pelastustoimen sisäisellä ohjauksella ja koulutuksella siitä, että etenkin yksikielisesti suomenkielisellä alueella toimivat pelastuslaitokset – mutta myös muut hallinnonalan mahdolliset hätätiedotteiden lähettämiseen oikeutetut viranomaiset – havaitsevat riittävän ajoissa tarpeen kääntyä ministeriön puoleen, jotta se osaltaan kykenisi täyttämään laissa sille säädetyt kielelliset velvoitteet. Tämän vuoksi oli tärkeää että esimerkiksi kääntämisvastuuta koskevat kysymykset selvitettiin ennakkoon.

Edelleen sisäasiainministeriön tuli apulaisoikeusasiamiehen mukaan ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin eli esimerkiksi yhteydenpitoon liikenne- ja viestintäministeriön kanssa tai oman ohjeistuksen antamiseen taikka mahdollisesti jo olemassa olevan ohjeistuksensa täsmentämiseen, jos se pelastustoimesta vastuullisena ministeriönä katsoi, että liikenne- ja viestintäministeriön hätätiedotteiden välittämistä koskevissa ohjeissa oli sellaista tulkinnanvaraisuutta tai ristiriitaisuutta kie-

lilakiin nähden, joka saattoi vaikeuttaa pelastustoimessa ohjeiden ymmärtämistä tai voi johtaa jopa virheellisiin tulkintoihin.

Apulaisoikeusasiamiehen päätöksen johdosta sisäasiainministeriö asetti 22.1.2010 työryhmän selvittämään viranomaistiedotteiden antamista. Työryhmä sai työnsä valmiiksi 31.8.2010 ja luovutti raporttinsa sisäasiainministeriölle 16.9.2010 (Selvitys viranomaistiedotteiden antamisesta, sisäasiainministeriön julkaisu 28/2010).

Tämän jälkeen sisäasiainministeriö asetti 10.2.2011 työryhmän valmistelemaan lakia viranomais-tiedotteiden antamisesta. Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajujoja totesi esitysluonnoksesta 8.11.2011 antamassaan lausunnossa dnro 3325/5/11 muun muassa, että luonnoksen mukainen laki näyttäisi poistavan niitä epäkohtia viranomaistiedottamisessa, joita edellä mainitussa apu-laisoikeusasiamiehen päätöksessä oli tuotu sille.

Sittemmin eduskunnalle on 12.4.2012 annettu hallituksen esitys laeiksi vaaratiedottamisesta ja hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta (HE 31/2012 vp). Vaaratiedotetta koskevaan lakiehdotukseen sisältyvät säännökset muun muassa väestön varoittamisessa käytettävistä kie-listä (6 §) ja vaaratiedotteen kääntämisestä (8 §). Eduskunnan täysistunto on 17.4.2012 lähettä-nyt asian hallintovaliokuntaan mietintöä varten.

Koska hätätiedottamiseen liittyviä kysymyksiä – mukaan lukien kielelliset perusoikeudet – on apulaisoikeusasiamiehen 30.9.2009 antaman päätöksen dnro 361/2/09 johdosta selvitetty sisä-asiainministeriössä monipuolisesti ja asiaa koskeva hallituksen esitys on nyttemmin edennyt eduskunnan käsiteltäväksi, katson, että asia ei tässä yhteydessä enää edellytä enempiä toimen-piteitäni.

Pyydän sisäasiainministeriötä ilmoittamaan asian lopputuloksesta selvityksen antaneelle pelas-tuslaitokselle.